

Wurstdiplom – wat mag dat wull sien?

TÖNNING En ganz graue Dag, de ganze Tiet regent dat. Natt un koolt. Langsam kamen mehr un mehr Lüüd an bi de Tönner Bohnhoff. Mamas un Papas levern de Kinner af. Hüüt schall dat losgahn: dat Wurstdiplom. Um Klock acht fohrt de Zug. För vele Kinner is dat nie. Eerst kriegen se all en gele West an, Kinner un Begleiters. Renate, Claudia un Susanne harm sik dat genau utspekuleert. De Utflucht vun de ABC-Kinner ut de Tönner ADS-Kinnergoorm geiht na St. Peter-Ording. All in Gänsemarsch instiegen un denn binanner sitten. Wat is dor nich allens to sehen? Anner Lüüd, anner Kinner, de Schaffner, ganz anner Geräusche vun de Zug un vun de Schienen.

En Wurstdiplom in St. Peter? Un wat schall dat sien? „Das weiß ich auch nicht genau.“ Plattdüütsch verstahn köönt de Kinner all. „Man, wir sollen sehen, was in der Wurst drin ist. Unter der Pelle.“ Op Hochdüütsch antworten, heet - lever seker gahn. „Ich will bloß gucken, bin Vegetarier.“

Een Minuut na acht geiht dat los. „Wi mööt bit na St.-Peter-Süd. Avers wi holen noch en poor mol an, bit wi dor sind.“ All setten sik fein binanner hen. Keen Fööt op dat Polster. „Un kiek mol, wat buten allens rumlöppt un flüggt. Göös, wille Aanten, Schaap un . . . Regen.“

Ankamen in St. Peter. Utstiegen. Ankamen bi de Koop-

mann. Finja, Lukas, Lenny, Dominik un Milow lopen fein in de Reeg. Blots een junge Mann will jümmers in en eegen Richt. Un Maite, Finn, Amelie, Tamina un Joris kieken al mol, ob se Koopmann Karsten Johst finnen köönt. Fein is allens torecht maakt. Disch un Bank, Servietten, Tellers. Obst un wat to Drinken.

„Dat wichtigste is Sauberkeit. Eerstmol gifft en Schört um un denn wann de Fingers wuschen.“ Schlachtermeister Ewert Sönksen un Gesell Andreas Leddermann kümmern sik um de Lütten, wiesen un verklören. En Hackmaschien, de Fleeschwolf, de Dörchdreher un de Kutter allens is dor un warrd wiest. Sogor anhören geiht, avers vörsichtig. An't Enn kummt de Bräät in de Seibling. „Bit dat en richtige Würstchen is, muss dat noch dreiht warrn. Dat is meist as bit Tau-Springen. Denn geiht dat af in de Oov, bit een denn in en frische warme Würstchen bieten kann. Mmmh.“

Avers ok Hack warrd tosameneröhrt. Zwiebeln kamen rin un Würze. Un denn wann mit de Fingers lütte Frikadellen knetet. Dat mutt einfach smecken naher. Un wat hett dat smeckt, pappsatt weern se all. De Schört durven se beholen un en Tuut Naschi geev dat ok noch op to. Dat weer en ganz feine Vormiddag. Velen Dank. Un wer weer eigentlich noch de Vegetarier?

Ingwer Oldsen

„Bit dat en richtige Würstchen is, muss dat noch dreiht warrn“ – Tönner Kinner maken dat Wurstdiplom. OLDSEN

Mini-Sketche op Platt

En lütt Heft to Plattdüütsch spelen un öven för Kinner un anner Lüüd

LECK „Du bist en Pottfarken! Weetst du wat en Farken is?“ „Kloor, Mama, dat is en Kind vun en Swien!“

Een will en Spoof maken un en Geschicht vertellen. All hören to un können sik in de Kopp vorstellen, wodennig de Geschicht passeert. An't Enn kümmt de Pointe un all Tohörrers un Tokiekers smieten sik meist weg för Lachen.

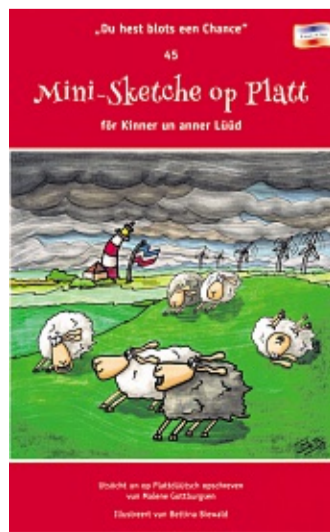
Jedereen kennt avers ok de anner Wies. Een will en Spoof maken un en Stück vertellen. Man, dat will nich recht glücken mit de Pointe. Un all verdreihen de Oogen. Lacht warrt blot ut Höfflichkeit.

„Du hest blots een Chance.“ Sodenni hett Malene Gottburgsen ut Niebüll dat Book överschreven. Grote un lütte Lüüd können en egen passlich Stück utsöken.

En plattdüütsche Geschicht begriepen un mit de plattdüütsche Spraak spelen. Wenn de Tohörrers un Tokiekers denn luuthals lachen,

denn is dat „Hohe Schule“.

Malene Gottburgsen hett de Stücken utsöcht un op Plattdüütsch opschreven. Se hett de Stücken utprobeert mit Schoolkinner un mit Schoolmeisters. Hanna Höfer hett allens na de Rechtschrievun vun Sass kontrolliert. Un Bettina Biewald hett mit ehr Grafiken de ganze Kraam en Kroon opsett.

Allens lett sik mit wenig Requisiten un mit wenig Buten-Kopps ümsetten. Wat dorut maken, dat möten de Spoofs-Makers sülvn. Bi de Tohörrers un Tokiekers is glieks to marken, ob allens klappt hett oder nich.

Un jüst wiel de Texte kort sind, motiveren se un verspreken gaue Erfolgsbelevnisse ok för Lüüd, de anfangen as Platt-Snackers.

Dorbi is dat Speel keen Eenbahnstraat. Jedereen kann egen Ideen utspekulieren, de lütten Geschichten utbuun oder allens nochmol ganz anders maken.

„Weetst du eigentlich, wörüm Fisch stumm sind?“ „Na kloor. Blöde Fraag! Kannst du denn mit de Kopp ünner Water snacken?“ Ingwer Oldsen

Mini-Sketche op Platt: opschreven vun Malene Gottburgsen, illustreert vun Bettina Biewald, kost 5 Euros bi dat Plattdüütsch-Zentrum in Leck.

A rüütjern bred loongs a nuurdsiaküst nai bi weederskaant. Spiitigerwiis stun jo al sant en linger tidj üüb a ruad list.

PETER HERING

Kommt Ufi 123 bal weder tu Feer?

Sant sööwen juar al maaget ham en rüütjer-wöfke faan sin wonterkwatiar un Aafrika üüb a wai, am uun Ööwenem maask tu breden

FEER Ufi 123 as neen nööm faan en hiemelk misjuun of en nei figüür ütj *Star Wars*, naan, Ufi 123 as en fögel, beeder saad en rüütjer. Det urkuring Ufi stäänt för *Uferschnepfe*. Det wöfke mei Feer böös hal liis an, komt arkes juar efter en loong rais un Ööwenem maask tu beschük. Diar warept an bred hat an tjocht a henken ap.

Rüütjerna, latiinsk *Limosa limosa*, bred tesken a april an a jüüle loongs a Nuurdsiaküst, man uk üüb Islun an bit hen to Uast-Sibirien kön ham jo finj. At tjocht jo hen to fochtig feenen, huar jo mä jar lung snoobel gud efter iidjen pore kön. Üüb jar spiisploon stun wörmer, sneken, larwen, koonkler an ööder letj tiaren, uk bi letj kraaben gung's bi. Wan't jo tu kuul wurd, flä jo weder luas an ferbring a wonter uun Süüdeuropa of Aafrika.

Rüütjerna bliiw jar leewen lung tup. Skul en mantje an en wöfke üüb a rais ens ütjenööder raage, finj jo leewen

weder tup. Ufi 123 hee san maaker efter en sküür un Ööwenem maask jüst diar weder finjen, huar jo at juar tuföör jar jönkin aptoog. Spiitigerwiis stäänt a rüütjer üüb a ruad list an ei bluat heer uun Tiisklun, man üüb a hiale wäält. Am diar jinnuun tu stjuürin, jaft at det „Wiesenvögelschutz-Projekt“.

Uk üüb Feer jaft det lidj, wat efter dön nees schük, jo markiare an dön büüren, wat det lun bewerke, beskias sai. Hau a büüren do iarst at feen, wan a jong fögler flag san, fu diar jo jil för.

Am dön rüütjerna tu bewaarin, wurd jo an jar leewent uk nau onersoocht. Diarför wurd faan 2008 bit 2011 üüb Feer 110 rüütjerna beringet. Arke fögler hee seeks onerskiaselk klööret ringer am a bian fungen, trii üüb eder sidj, huar taalen üüb stun. Det as so tu saien a ütjwis faan a fögel. Det Ufi at numer 123 füng, leit diar uun, det ei bluat üüb Feer rüütjerna beringet wurd.

Peter Hering ütj Njiblem, knipset al sant juaren fögler üüb Feer an hiart tu dönen, wat freiwalig bi detdiar projekt mähalept. Diarbi as hi uk üüb Ufi stupt, hü hi ham neemt. Hat hee sin ringer a 29. april 2009 üüb Feer fungen. Wan Peter en rüütjer schocht, kön hi sin doo-

„Nü hööwe ik, dat min Ufi uun a april weder sünj turag tu Feer komt.“

Peter Hering knipset hal fögler

ten üüb det internetsidj faan det fögelwarte *Life Limosa* un Bergenhusen iindreeg. Diar kön hi a dooten faan de rüütjer efterluke an tu weden fu, huar an wan hi faan öödern sen wurd as. Mä sok informatjuunen leet ham de wai faan fögler efterteekne, huar jo loongs flaanjen san of uk lunig.

Ufi as bit daaling sööwenandörtigsis sen an mäaldet wur-

den. Arkes juar komt hat tu't salew tidj hen tu't salew steed, an det as Ööwenem maask nai bi Eekrem fögelkui began april. Diar frat hat ham iarstens rocht trinj an feet an teft üüb san maaker. Uk sin neest baut Ufi leewen üüb't salew steed, huar dan miastens fjauer aier uun tu leien kem. Man sin henken feit hat ei arkes juar grat, diar as tu föl, wat stjiart. Det weder kön tu kuul wees, ööder tiaren a aier freet of diar as ei nooch fuler tu finjen.

At hee a rüütjerna uk ei holpen, dat leewen muar fochtig feenen an muuren drüg laanen wurd, dan so fernillet ham dön steeden, huar jo bred küd. Jo bred uk ei üüb feenen, wat düngert wurd, dan jo mei lefst steeden mä letjet an liich plaanten, huar onerskiaselk huuch gäärs wääkst.

Uun a jüüle of uk iarst uun a august namt Ufi weder ufskias faan Feer an maaget ham üüb sin loong rais. Hat flocht faan Feer auer Holun, Süüdfrankrik

an Portugal loongs a afrikoons küst bit deel tu Guinea-Bissau, huar hat a wonter ferbrangt. Det san arkes feer en 7000 kilomeeter, diar kön 'am al a hud tji för so'n letjen fögel, wat bit tu aagetaanj juar ual wurd kön.

Peter sin intrese för fögler kaam iarst troch en liargung för't knipsin ap. Diar hee't tu weden fungen, det ham föl diarbi liar kön, wan ham fögler knipset. En frinj hed do de toocht, dat Peter sodening ens ale fögler, diar üüb Feer stödig lewe of bluat en letj sküür diar san, tu bilj fu küd.

Det hee Peter so gud uunstenen, det hi diarbi blewen as. An hoker muar am Ufi 123 of dön ööder fögler faan Feer tu weden fu maad, de kön hal ens üüb sin internetsidj förbiluke: www.voegel-auf-foehr.de Nü het det för Peter Hering teew an hööbe, dat Ufi began april weder üüb Feer uunkomt. Uun Guinea Bissau as hat ferleeden juar uun a nofember sen wurd. Meike Riewerts

Frasch hiirspal-seminäär önj Leek

Bait apnaamen schal huum nau awpääse, wan huum önj e ra as. AA

rere gans ferschälw wääle önjt hood apstönje tu lätjen. Sü koon huum ja önj en flinjer manaame, wat gliks oustjartet unti önj en *saloon*, weer jüst bandiite e döör inkaame unti aw e äädersid foon e moune, weer al e grut lifde täiwt. Unti gans iinjfäch säid: Önj en hiirspal koon huum uk aw frasch e Titanic unergunge lätje. Wan huum üt suk stufe en film unti bloots en teoterstuk aw frasch määge wälj, dan wus dat määst ai möölik. Et wus iinjfäch tu jöör, tu swäär, tu apwändi. Fort seminaar häi Gary

Funck en fraschen krimi, wat aw Feer spaalt, ma. Jüdeer fer-teeling wus ouers nuch ai as hiirspaal amschraawen. Hü dat gung, fungen da diilnaamere foon Peter Nissen ferkläard. Hi bescriif da apärthäide foon en hiirspal an da ferschäale tu en teoterstuk. Maning keere, wat ouers spaald wärde an önj da takstböke stönje, koon huum bai en hiirspaal wachläte. An foones wärt gorai säid, ouers ma geroische an *atmosphäre* fermaled. Eefer sin ferkläaringe hääwe da diilnaamere önjfängd, di krimi

döörtuaben – bait iinje bliiften foon da jarste trii side trii seetinge ouer.

Bai en ouder ööwing wised Gary Funck, wat huum äles am e rees äles määge koon an dat as wörlkik foole. Bili tu önjfäng gäng et deeram, hü huum rucht dütlk snääket an hü huum ma e rees spaale koon. En seeting klängt gans ouers, wan huum ham forstald, huum heet önjt lotto wünen an läpt jüst lüüs am et gilj ouftuhälen, as wan huum trääst eefer en lung nächt önj en grutstää tuhüs slured. Hü grut di ferschääl wörlkik as, köön da diilnaamere seelew belawe, ouerdät äal da seetinge apnimen wörden. „Ik häi uler toocht, dat et sü dütlk tuhiiren as!“ hiird huum foon da, wat jare rees awfoorie nuch uler üt en luutspreeger hiird häin.

Et as wälj wäär, dat et ai sün rucht huuch-frasch jeeft, ouers was an säaker wärt et bäl en dütlk teoter- unti hiirspal frasch jeewe, wat oueremätje fain klängt.

Antje Arfsten/Claas Riecken